

NIE DLA KOPALNI CYNKU I OŁOWIU

Zawiercie, 24 sierpnia 2024 r.

Stowarzyszenie „Nie dla kopalni cynku i ołowiu”, ul. Zaparkowa 23, 42-400 Zawiercie, e-mail: stowarzyszenie@niedlakopalni.org

Nr sprawy 20 / 08 / 2023

Szanowny Pan|
Andrzej Duda
Prezydent
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Prezydencie,

Zwracamy się z apelem, aby nie wyraził Pan zgody na wprowadzenie zmian w ustawie Prawo górnicze i geologiczne, które zostały przyjęte przez Sejm RP z pogwałceniem podstawowych praw konstytucyjnych obywateli Rzeczypospolitej, jak również polskich samorządów, jako organów reprezentujących małe ojczyzny w naszym kraju.

Przyjęta przez Sejm RP w dniu 17 sierpnia br nowelizacja ustawy podważa fundamenty państwa prawa oparte na prawie własności, wynikające z Art. 64 Konstytucji RP oraz na prawach samorządu terytorialnego (Art. 164 i 165 Konstytucji RP), zwłaszcza w zakresie przysługujących samorządom praw własności i innych praw majątkowych oraz samodzielności jednostek samorządu terytorialnego, która podlega ochronie sądowej. Zaproponowane zmiany w ustawie PGG są wyrazem ignorancji tych podstawowych praw i wprowadzają nie tylko model gospodarki scentralizowanej, gdzie wszystkie ważne decyzje wpływające na życie obywateli zapadają poza nimi, w urzędach centralnych, ale budują podstawy państwa autorytarnego, w którym od decyzji jednej osoby zależą losy dziesiątek lub setek tysięcy obywateli.

Szanowny Panie Prezydencie,

Podczas obrad Senatu RP nad projektem zmian w ustawie PGG przedstawione zostały uwagi biura legislacyjnego Senatu RP.

Jedną z podstawowych dotyczy faktu, że zmiany powodują, iż stroną postępowania w procesie uznania złoża kopalin za strategiczne jest podmiot, na rzecz którego zatwierdzono dokumentację geologiczną albo dodatek do dokumentacji geologicznej. Stanowi to rażące odstępstwo od systemowej zasady wynikającej z Art. 28 Kodeksu Postępowania Administracyjnego, z którego wynika, że stroną jest każdy, czyjego interesu prawnego lub obowiązku dotyczy postępowanie. W ten sposób znowelizowana ustawa powoduje, że jakiś komercyjny podmiot będzie miał więcej do powiedzenia w sprawie uznania złoża za strategiczne niż właściciel gruntu, pod którym te złoża się znajdują, w tym gmina. Ta nie będzie miała nawet prawa odwołania się od takiej decyzji. „Zważywszy, że decyzja o uznaniu kopaliny za złoża strategiczne wiąże się z ograniczeniem w zakresie korzystania z prawa własności nieruchomości położonej nad takim złożem (np. poprzez wprowadzenie zakazu trwałej zabudowy), pozbawienie statusu strony właściciela takiej nieruchomości, powoduje wątpliwości w zakresie zgodności takiej regulacji z art. 21 ust. 1 Konstytucji, wprowadzającym ochronę prawa własności” – piszą prawnicy z biura legislacyjnego Senatu RP.

Kolejną kwestia podnoszona przez prawników zatrudnionych w Parlamencie to odniesienie do art. 94a ust. 12 Prawa geologicznego i górniczego. Wynika z niego, że w decyzji uznającej złoża kopaliny za złoża strategiczne minister właściwy do spraw środowiska może wskazać warunki, jakie gmina powinna uwzględnić w toku przygotowania aktów planistycznych, w szczególności konieczność wprowadzenia zakazu trwałej zabudowy lub zakazu innego zagospodarowania wyznaczonego obszaru złoża strategicznego w sposób, który wyłączyłby możliwość zagospodarowania tego złoża. Proponowana zmiana nakłada zatem na gminę ustawowe obowiązki choć jednocześnie wyklucza wpływ gminy na taką decyzję. Pozostawienie samorządowcom możliwości wyrażenia niewiążącej opinii jest wręcz kpiną z polskiej samorządności. Ten zapis bezpośrednio uderza w samodzielność jednostek samorządu terytorialnego i jest drastyczną ingerencją w prawa samorządu określone w Art. 165 Konstytucji RP.

Proponowane zmiany w ustawie Prawo geologiczne i górnicze łamią w absolutnie bezprecedensowy sposób zasadę ochrony własności określoną w Art.21 Konstytucji RP., bowiem zgodnie z art. 95a Prawa geologicznego i górniczego, gmina uwzględniając złoża strategiczne w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego wprowadza w ten sposób zakaz trwałej zabudowy lub innego zagospodarowania obszarów zarówno w danej chwili, jak i w przyszłości. Ewidentnie przepis zmniejszenia wartość nieruchomości objętej zakazem trwałej zabudowy. Zgodnie z obowiązującym art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, jeżeli w związku z uchwaleniem planu miejscowego albo jego zmianą korzystanie z nieruchomości lub jej części w dotychczasowy sposób lub zgodnie z dotychczasowym przeznaczeniem stało się niemożliwe lub istotnie ograniczone, właściciel albo użytkownik wieczysty nieruchomości może, z uwzględnieniem ust. 2 i art. 371 ust. 1, – 7 – żądać od gminy albo od władającego terenem zamkniętym, jeżeli uchwalenie planu lub jego zmiana spowodowane były potrzebami obronności i bezpieczeństwa państwa odszkodowania za poniesioną rzeczywistą szkodę albo wykupienia nieruchomości lub jej części.

Wprowadzenie do aktu planistycznego gminy zakazu trwałej zabudowy wynikającego z decyzji ministra w sprawie ustalenia złóż strategicznych powoduje w obecnej formie, że właściciel nieruchomości zostaje pozbawiony ustawowej drogi odszkodowawczej. Jego własność nie jest chroniona, a ustawa łamie prawo zawarte w Art. 21 Konstytucji RP. W tym samym artykule w ust. 2 wyraźnie jest zapisane, że wywłaszczenie jest dopuszczalne jedynie wówczas, gdy jest dokonywane na cele publiczne i za słusznym odszkodowaniem. Zakaz trwałej zabudowy, o którym mowa w art. 95a Prawa geologicznego i górniczego, służy niewątpliwie celowi publicznemu, a w praktyce może oznaczać faktyczne wywłaszczenie, ponieważ w wyniku ingerencji państwa właściciel traci swoje podstawowe uprawnienie – możliwość wznoszenia budynków na nieruchomości stanowiącej jego własność. W ten sposób właściciel nieruchomości objętej zakazem trwałej zabudowy nie ma prawa do odszkodowania, łamane są jego konstytucyjne prawa wynikające z art. 21 ust. 2 Konstytucji RP.

Szanowny Panie Prezydencie,

Zgodnie z nowelizacją ustawy PGG, wykaz złóż, które mogą być uznane za strategiczne, będzie zależał tylko i wyłącznie od decyzji urzędników i może być modyfikowany i zmieniany, zgodnie z chwilowym interesem politycznym. Postępowanie w sprawie uznania

złoża za strategiczne będzie w przypadku nowych złóż wszczynane z urzędu przez ministra właściwego w sprawach ochrony środowiska, najpóźniej miesiąc po zatwierdzeniu dokumentacji geologicznej (nowy art. 94a). W praktyce decyzja ta będzie podejmowana jednoosobowo przez Głównego Geologa Kraju, na podstawie wewnętrznych opinii urzędów centralnych. Prosimy zwrócić uwagę na korupcyjny charakter takich uprawnień, niezależnie od tego, kto personalnie będzie pełnił stanowisko Głównego Geologa Kraju. Wystarczy determinacja określonego podmiotu gospodarczego, żeby do góry nogami przewrócić plany rozwojowe każdej gminy, która posiada na swoim terenie jakiegokolwiek zasoby kopalne.

Według projektu nowelizacji podstawą w procedurze oceny będą „dostęp do złoża związany ze stanem zagospodarowania terenu, podstawowe znaczenie dla gospodarki kraju lub dla interesu surowcowego państwa, lub ponadprzeciętna dla danej kopaliny wielkość zasobów, lub unikalne parametry kopaliny znajdującej się w złożu”. Podane kryteria zostały tak sformułowane, że stwarzają możliwość uznaniowości i żonglowania pojęciem „złoża strategiczne” na zamówienia polityczne lub lobbowania grup interesu. Projekt zawiera zapisy pozwalające na uznanie złoża za strategiczne nie tylko w przypadku kopalni uznanych zwyczajowo za strategiczne i objęte użytkowaniem górniczym, tak więc w praktyce możliwe jest uznanie prawie każdego złoża za strategiczne, nawet złóż piasku kwarcowego.

Skutkami uznania złoża za strategiczne będzie całkowity zakaz zabudowy, ograniczający możliwość dysponowania przez właściciela lub władającego nieruchomością. Gminy będą zmuszone do zmian dokumentów planistycznych i wyłączenia z zabudowy oraz inwestowania obszarów złoża strategicznego. Sytuacja taka może trwać latami, blokując rozwój gminy i prowadzenia inwestycji niezbędnych dla mieszkańców, jak budowa sieci wodno-kanalizacyjnych, dróg, instalacji energetycznych, itp. Absolutnym priorytetem będzie utrzymywanie obszaru złoża strategicznego do dyspozycji przedsiębiorcy, nawet jeżeli nie będzie podmiotów zainteresowanych tego typu działalnością.

Efekty takich decyzji mogą być dla gmin katastrofalne, gdyż pomimo sprzeciwu społecznego oraz dotychczasowej polityki rozwoju w kierunkach wypoczynku, turystyki, rolnictwa ekologicznego, czy nawet działalności uzdrowiskowej, gmina praktycznie zostanie zmuszona do zmiany funkcji na górniczą. Sytuacja taka będzie skutkować odpływem z terenu gminy wielu przedsiębiorców i mieszkańców, co z kolei będzie powodować pogarszanie się

sytuacji materialnej gmin i konieczność przyjęcia eksploatacji górniczej, jako głównego źródła dochodów.

Jednocześnie w projekcie zmian ustawy Prawa geologicznego i górniczego przewidziano drakońskie kary dla gmin, za niewprowadzenie w przewidzianych terminach zmian w dokumentach planistycznych, polegające na wprowadzeniu obszarów złóż.

Projekt zmian w ustawie PGG sprzyja tworzeniu państwowo-biznesowych struktur, gdzie przywileje przedsiębiorcy będą następować kosztem samorządów lokalnych i właścicieli nieruchomości. Przy tak drastycznych ograniczeniach prawa własności należy się spodziewać lawiny wniosków o odszkodowania, które powinien wypłacić Skarb Państwa. Nie można jednak wykluczyć, że w następnym kroku legislacyjnym zostanie wprowadzona jakaś specustawa utrudniająca właścicielom nieruchomości uzyskania rzetelnych ekwiwalentów. Bardzo istotnym efektem będzie to, że nieruchomości które znajdą się w granicach złóż strategicznych natychmiast stracą wartość, a także zapewne wiele nieruchomości sąsiadujących z przyszłym terenem eksploatacji, nawet gdy ta nigdy nie nastąpi.

Reasumując uchwalone przez Sejm zmiany w ustawie Prawo geologiczne i górnicze służą wyłącznie małej grupie przedsiębiorstw związanych z branżą górniczą. Otrzymuje ona przywileje kosztem własności prywatnej a przede wszystkim kosztem samorządów łamiąc podstawowe prawa konstytucyjne. Dzieje się to w chwili, gdy cały cywilizowany świat inwestuje w rozwój nowoczesnych technologii i maksymalnie ogranicza działalność wydobywczą. Nowoczesne technologie skupiają się na recyklingu i wprowadzeniu zasad zero waste w przemyśle wydobywczym. W tym samym czasie wprowadzane obecnie w Polsce przepisy prawa idą w odwrotnym kierunku, sprzyjając drenażowi polskich surowców i oddają decyzje w sprawach wydobycia w ręce de facto jednego urzędnika, który będzie mógł postępować uznaniowo oraz w ręce przedsiębiorców, którzy kierują się przede wszystkim rachunkiem ekonomicznym.

Panie Prezydencie,

Sprzeciwiamy się takim rozwiązaniom i oczekujemy, że odrzuci Pan nowelizację ustawy obarczoną wadami i sprzeczną z Konstytucją RP. Zwracamy się o zajęcie jednoznacznego stanowiska i sprzeciwienie się próbie wyprowadzenia kopalni poza przepisy ochrony środowiska, odebrania praw polskiemu samorządowi do planowania i projektowania

rozwoju poszczególnych gmin, zwłaszcza poprzez strategie rozwoju, które mogą zostać całkowicie zniszczone przez ustanowienie na danym terenie „złóż strategicznych” choćby np. złóż piasku czy kamieni budowlanych. Zwracamy się o ochronę świętego i zagwarantowanego Konstytucją RP prawa własności.

Prezes Stowarzyszenia

Nie dla kopalni cynku i ołowiu

Mariusz Golenia